

HIGIENSKA PRIPOROČILA ZA PREPREČEVANJE ŠIRJENJA OKUŽBE Z VIRUSOM SARS-CoV-2 ZA KINO, GLEDALIŠČE IN GLASBENE UMETNOSTI

25. 09. 2020

Poleg ustaljene dobre higienske prakse, ki velja za posamezne storitve, je za preprečevanje širjenja okužbe z virusom SARS-CoV-2 treba upoštevati še dodatne ukrepe, ki jih navajamo v nadaljevanju.

Najpomembnejša pot prenosa novega koronavirusa je **preko izločkov iz dihal in preko onesnaženih rok.**

Varna medosebna razdalja zaradi virusa, ki se izloča s kihanjem, kašljanjem, glasnim govorjenjem, petjem... je vsaj 1,5 metra. **V primeru, da je ta razdalja manjša, je tveganje za okužbo večje.** V primeru, da je večja, je tveganje za okužbo manjše.

Roke vedno smatramo kot onesnažene, izjema je le neposredno po njihovem umivanju ali razkuževanju.

Z upoštevanjem vseh navedenih ukrepov bomo zmanjšali možnost za okužbo in s tem ščitili sebe in druge. Za pravilno izvajanje samozaščitnih ukrepov mora odgovornost prevzeti vsak posameznik. Popolne varnosti ni.

Splošni ukrepi, ki jih morajo upoštevati vsi - zaposleni in obiskovalci:

Vsi splošni ukrepi za zaščito pred okužbo z novim koronavirusom: **Preprečevanje okužbe z virusom SARS-CoV-2:** <https://www.nijz.si/sl/preprecevanje-okuzbe-z-virusom-sars-cov-2019>.

Ukrepi naj bodo izobešeni na vidnem mestu ob vstopu v poslovni prostor, dostopno na:

- Kaj lahko storim, da preprečim širjenje novega koronavirusa: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/plakat_navodila_preprecitev-sirjenja.pdf
- Umivanje rok: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/navodila_higiena-rok_zdravstveni-delavci.pdf
- Higiena kašlja: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/navodila_higiena-kaslja_0.pdf
- Pravilna namestitvev maske: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/maske2_lektorirano.pdf.

V kompleks kinodvoran, gledališč in prostorov za kulturne prireditve pogosto sodijo tudi druge

komplementarne storitve (npr. restavracije, športno-rekreativni objekti, trgovine...), zato v teh primerih priporočamo smiselno upoštevanje sledečih priporočil za:

- živilske trgovine: **Priporočila za prodajalne in njihove zaposlene za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2:**
<https://www.nijz.si/sl/priporocila-za-prodajalne-in-njihove-zaposlene-ob-epidemiji-novega-koronavirusa-sars-cov-2>.
- terase in letne vrtove: **Higienska priporočila za izvajanje gostinske dejavnosti na terasah in letnih vrtovih za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2.**
https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/gostinstvo_terase_in_letni_vrtovi.pdf
- turistično-gostinske dejavnosti: **Higienska priporočila za izvajanje turistično-gostinske dejavnosti za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2.** https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/higienska_priporocila_za_izvajanje_turisticnih_in_gostinskih_storitev_v_casu_epidemije_covid.pdf
- registrirane športnike in strokovne delavce: **Priporočila za registrirane športnike in strokovne delavce za izvajanje organizirane vadbe za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2:** https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/priporocila_za_registrirane_sportnike.pdf
- sanitarije: **Higienska navodila za uporabo in čiščenje javnih sanitarij za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2.**
https://nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/higienska_navodila_za_uporabo_in_ciscenje_javnih_sanitarij.pdf
- Zaposleni in obiskovalci morajo biti brez znakov okužbe dihal (npr. nahod, kihanje, kašljanje, bolečine v žrelu, mišicah, povišana temperatura...).
- Pogosto naj si umivajo ali razkužujejo roke (npr. z razkužilom na osnovi 60 do 80 % alkohola).
- Naj se ne dotikajo obraza, zlasti ne ust, nosu in oči, preden so roke umite ali razkužene.
- Upoštevajo naj higieno kihanja, kašlja.
- Upoštevajo naj zadostno medosebno razdaljo vsaj 1,5 oz. 2 metra.
- Zaposleni (kjer delovni proces dopušča) in obiskovalci v zaprtih prostorih naj nosijo maske in so dobro seznanjeni s pravilnim načinom nošenja in snemanja mask. Maska mora segati od korena nosu do pod brado, med nošenjem se je ne dotikajo. Masko je treba zamenjati na dve do tri ure oziroma prej, če se zmoči. Pred in po uporabi maske si je treba temeljito umiti ali razkužiti roke.
- Čim manj naj se dotikajo različnih predmetov in površin, le toliko, kot je nujno.
- Priporočamo brezstično poslovanje (rezervacije, nakup kart preko spleta, registracija ob vstopu v dvorano).

Dodatni ukrepi za zaposlene:

- Največje število obiskovalcev v prostoru naj bo prilagojeno velikosti prostora z upoštevanjem zadostne medosebne razdalje vsaj 1,5 metra.

- Zagotovljena mora biti možnost umivanja in razkuževanja rok za zaposlene ter razkuževanja rok za obiskovalce.
- Podajalniki razkužila naj bodo nameščeni na vhodu ter, glede na velikost prostorov, še na več vidnih mestih v prostoru in na izhodih.
- Stoli, klopi, sedežne garniture v predprostorih ali na hodnikih naj se ne uporabljajo, razen v primeru, da je zagotovljeno razkuževanje za vsakim uporabnikom. Postavljeni naj bodo tako, da je med uporabniki medosebna razdalja vsaj 1,5 metra.
- V primerih, kjer so postavljena skupna otroška igrala, naj se ta ne uporabljajo, razen v primeru igral, ki jih uporablja en posamezen otrok in je zagotovljeno razkuževanje igrala po vsaki uporabi (npr. enoseda motorizirana igrala). Otrok naj si po uporabi igrala razkuži roke.
- Glede na velikost poslovnega prostora naj imajo tla pred blagajno talne oznake za čakajoče na 2 metrih. V ta namen se lahko uporabijo tudi usmerjevalni stebrički s trakovi.
- Obvestila o zaščitnih ukrepih (plakati, infografike...) naj bodo razobešena na več mestih v prostoru.
- Urnik predvajanja filmov in predstav, če je dvoran več, naj bo časovno ali prostorsko prilagojen tako, da gledalci ne prihajajo in odhajajo hkrati. Za izhod gledalcev, v izogib gneči, priporočamo tudi uporabo izhodov v sili.
- Pred pričetkom in po koncu predstave naj se prostore temeljito prezračijo.
- Sedežni red in oznake sedežev naj zagotavljajo medosebno razdaljo vsaj 1,5 metra, izjema so člani istega gospodinjstva in ljudje, ki so sicer v tesnih stikih.
- Zaposleni naj bodo pozorni na upoštevanje sedežnega reda.
- Gledališke predstave: Pri glasnem govorjenju se lahko sprošča večja količina kapljic iz ust in potencialno tudi novega koronavirusa, zato se pri tem možnost za prenos okužbe poveča. Razdaljo med nastopajočimi naj določi specialist medicine dela in po potrebi določi tudi osebno varovalno opremo za nastopajoče. Razdalja med nastopajočimi in gledalci naj bo 6 metrov.
- Glasbene predstave: Nastopajoči naj vzdržujejo medosebno razdaljo vsaj 1,5 oz. 2 m. Razdaljo med inštrumentalisti naj dodatno določi specialist medicine dela glede na tip glasbil. Pri igranju na pihala in trobila ter pri petju se lahko sprošča večja količina kapljic iz ust in potencialno tudi novega koronavirusa, zato se pri tem možnost za prenos okužbe poveča. Še posebno pozornost naj posveti razdalji med igralci na pihala in trobila napram ostalim. Dejavnost pevskih zborov v zaprtih prostorih za zdaj odsvetujemo. V zvezi s širjenjem kapljic in aerosola pri petju ter pri igranju določenih inštrumentov je še veliko neznanega in zato priporočamo previdnost. Priporočamo, naj bo razdalja med nastopajočimi in gledalci:
 - vsaj 4m (npr. godalna, klavirska glasba),
 - vsaj 6m (npr. nastop posameznega pevca, umirjena instrumentalna glasba),
 - vsaj 8m (npr. rock koncerti, narodnozabavna glasba, pihalni orkester).
- Nastopajoči, ki uporabljajo mikrofona, naj imajo vsak svojega, ki se po končani rabi razkuži.

- Po možnosti naj upravljalci svoje obiskovalce informirajo o splošnih higienskih ukrepih preko zvočnih opozoril ali s predfilmom.
- Zaposleni naj si pogosto umivajo ali razkužujejo roke (npr. po uporabi telefona, računalnika, blagajne, denarja...).
- Pogosto naj čistijo ali razkužujejo površine, ki se jih ljudje pogosto dotikajo: npr. kljuge vrat, pulti, blagajna, tipke terminala POS, tipkovnice, miške, ročaji pip...
- Po koncu vsake predstave je treba razkužiti vse površine, s katerimi so bili obiskovalci v stiku (sedeži, naslonjala za roke, očala 3D, vrata, kljuge, pulti...).
- Za čiščenje in razkuževanje prostorov naj se smiselno uporabljajo navodila iz dokumenta Priporočila za čiščenje in razkuževanje prostorov izven zdravstvenih ustanov v času epidemije COVID-19:
<https://www.nijz.si/sl/navodila-za-ciscenje-in-razkuzevanje-prostorov-izven-zdravstvenih-ustanov-v-katerih-se-je-zadrzeval>.
- Vse prostore je treba stalno in učinkovito zračiti. V primeru mehanskega prezračevanja zrak ne sme krožiti. V kolikor ima predstava več dejanj, naj se učinkovito zračenje izvaja tudi med odmori. Podrobnejša navodila za izvedbo prezračevanja in varno uporabo prezračevalnih sistemov si lahko preberete v Navodilih za prezračevanje prostorov izven zdravstvenih ustanov v času širjenja okužbe s SARS-CoV-2: <https://www.nijz.si/sl/navodila-za-prezracevanje-prostorov-izven-zdravstvenih-ustanov-v-casu-sirjenja-okuzbe-covid-19>.
- Na blagajnah naj se za zaščito zaposlenih namestijo zaščitni zaslони iz stekla pleksi.

Dodatni ukrepi za obiskovalce

- Upoštevajo vse zgoraj navedene splošne ukrepe, ki jih morajo upoštevati vsi - zaposleni in obiskovalci.
- Starejši in bolniki s kroničnimi nenalezljivimi boleznimi z večjim tveganjem za težji potek bolezni naj še posebej upoštevajo preventivne ukrepe in se dodatno zaščitijo. Zato naj razmislijo o nujnosti obiska predstave.

Navedena priporočila za zaposlene so podana s higienskega vidika. Natančnejša navodila za posamezna delovna mesta poda pooblaščen specialist medicine dela, ki natančno pozna organizacijski proces in tveganja na posameznih delovnih mestih.

Za zaposlene v gledališču na delovnih mestih igralcev je pomembno upoštevati, da se pri intenzivnem glasnem govorjenju sprošča večja količina kapljic iz ust in potencialno tudi novega koronavirusa, zato se pri tem možnost za prenos okužbe poveča. Razdaljo med nastopajočimi naj določi specialist medicine dela in po potrebi določi tudi osebno varovalno opremo za nastopajoče.

Tudi pri igranju na pihala in trobila se lahko sprošča večja količina kapljic iz ust. Razdaljo med inštrumentalnimi glasbeniki naj določi specialist medicine dela glede na tip glasbil. Še posebno pozornost naj posveti razdalji med igralci na pihala in trobila napram ostalim.

Spletna stran medicine dela je dostopna na naslednji povezavi: <https://www.anti-covid.zmdps.si/>.

Viri:

- Von Hof E. Kinos in der Koronakrise. SPIEGEL Kultur. Dostopano s spletne strani dne 13.5.2020. <https://www.spiegel.de/kultur/kino/kinos-in-der-corona-krise-sitzabstand-halten-und-oeffter-mal-lueften-a-e12686a8-5c1a-467c-9789-1f6a9f3bafcf>.
- Roxborough S. Coronavirus: Germany's Biggest State to Re-Open Cinemas May 30. The Hollywood reporter. Dostopano s spletne strani dne 13.5.2020. <https://www.hollywoodreporter.com/news/coronavirus-germanys-biggest-state-open-cinemas-may-30-1293076>.
- Hamner L. in sod. High SARS-CoV-2 Attack Rate Following Exposure at a Choir Practice - Skagit County, Washington, March 2020. Vzeto s spletne strani 1. 6. 2020: https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/69/wr/mm6919e6.htm?s_cid=mm6919e6_w;
- Stadnytskyi V in sod. The airborne lifetime of small speech droplets and their potential importance in SARS-CoV-2 transmission. PNAS June 2, 2020 117 (22) 11875-11877. Vzeto s spletne strani 1. 6. 2020: <https://www.pnas.org/content/early/2020/05/12/2006874117>
- Preporuke za kulturne ustanove. KORONAVIRUS.HR. Dostopano s spletne strani dne 13.5.2020. <https://www.koronavirus.hr/preporuke-za-kulturne-ustanove-596/596>.
- Bourouiba L. Turbulent Gas Clouds and Respiratory Pathogen Emissions. Potential Implications for Reducing Transmission of COVID-19. JAMA. 2020;323(18):1837-1838. doi:10.1001/jama.2020.4756
- Klompas M, Baker M A, Rhee C. Airborne Transmission of SARS-CoV-2. Theoretical Considerations and Available Evidence. JAMA. 2020;324(5):441-442. doi:10.1001/jama.2020.12458.
- Jones N R, Qureshi Z U, Temple R J, Larwood J P J, Greenhalgh T, Bourouiba L. Two metres or one: what is the evidence for physical distancing in covid-19? BMJ 2020;370:m3223 <http://dx.doi.org/10.1136/bmj.m3223>
Published: 25 August 2020
- Asadi S et al. Aerosol emission and superemission during human speech increase with voice loudness. Sci Rep 2019 Feb 20;9(1):2348.
DOI: 10.1038/s41598-019-38808-z
- Zhang R, Li Y, Zhang A L, Wang Y, Molina M J. Identifying airborne transmission as the dominant route for the spread of COVID-19. PNAS June 30, 2020 117 (26) 14857-14863; first published June 11, 2020 <https://doi.org/10.1073/pnas.2009637117>.
- Is Singing Together Safe In The Era Of Coronavirus? Not Really, Experts Say <https://www.npr.org/2020/08/10/888945949/is-singing-together-safe-in-the-era-of-coronavirus-not-really-experts-say?t=1599140172716>. August 10, 2020 5:00 AM ET.